

(המשך ממעמד 21)

אולם כאשר אני מפעיל את עקרונות המוסר, רק אמצעים מסויימים נראים לי, ולא אשיג את מטרתי בכל מחיר. למה דומה הדבר: שוטר רואה אדם הורג אדם אחר, ומחליט בכל מחיר לתפוס

לוח על משהו כדי להיעצר. השאלה היא האם עלי להרוג עשרה אנשים כדי להציל את חיי, או למות ולהציל עשרה אנשים. זה טראגי, כמובן, וזוהי השאלה של חייהם של מעטים מול רבים.

מתי, לדעתך, בא הרגע שבו רשאי חייל לסרב לפקודה?

זו שאלה קשה מאוד. כאשר מדובר על פגיעה בצד שלישי, חף מפשע, שלא להגנה עצמית, שלא נשקפת לי ממנו סכנה מיידית או קרובה — זה הזמן להגיד למי שנתן את הפקודה: אין אני יכול לבצע פקודה זו. הביקורת הציבורית שהשמעתי בעניין זה לא נגעה לדברים שנעשו בסערת-המלחמה, אלא להחלטה של ראש-הממשלה, שקם והחליט להפציץ עיר.

אם אריק שרון מתפאר, שתיכנן את המיבצע מרגע שנכנס לתפקידו, הרי שבהחלטתו זו אין אפילו גרם של מר-סריות. טייסים אינם מקבלים פקודה ב"סערת-הקרב, ולכן טייס שקיבל פקודה להפציץ עיר, עם ריכוזי אוכלוסין של אוכלוסיות צד שלישי חפה מפשע, היה צריך לעשות את כל המאמצים שבידו, כדי לסכל זאת בשלבי התיכנון. טייס כזה היה צריך להגיד: אני מתפטר, ולא מבצע.

אתה יודע שסירוב לפקודה נחשב עבירה חמורה ביותר. יש צבאות שבהם חייל נורה למוות עקב סירוב לפקודה.

כשגוש-אמונים הפך קבוצה בולמת, הפסקתי לחבוש כיפה - כהפגנה נגד מה שמסמל את גוש-אמונים

את הרוצח. הוא רודף אחריו ויורה בו, אך הרוצח עולה על אוטובוס עמוס בבני-אדם, האם מותר לשוטר לתפוס אותו בכל מחיר? האם מותר לשוטר לפגוע בצד שלישי?

לו הייתי יכול, הייתי מוציא מהלכסיקון את כל קבוצת המילים הזו, לא רק שהיא בלתי-מוסרית, היא בומרנג. הרי היתה תקופה ארוכה, שבה יהודים לא נחשבו בני-אדם, והיו מקומות בימי-הביניים, שבהם היו בטוחים כי ליהודים יש שלוש רגליים וזנב. יש תמונה מפורסמת מאוד של יהודי, תמונה מימי-הביניים, שבה היהודי אינו נראה כלל כבן-אדם, אלא כמו איזה בעל-חיים, מין יצור משונה.

אתה סבור כי טענתו של בגין כי הוא הממציא של הביטוי "חיות דורגוליות" היא מגמתית, או נובעת מראשו המעוות?

אולי שניהם, למרות שאני נוטה יותר לייחס זאת לראשו המעוות. מאוד צרם לי, כאשר השרים אליעזר שוסטק ועקב מרדור דיברו על מיספרי הנפגעים בלבנון, ולא כללו כלל את הפלסטינים. אני לא מבין את זה: סופרים רק את אבידות הלבנונים והישראלים, ומתעלמים לגמרי מהפלסטינים. מה זה? יש שם מחנות פלי-טים, שאין להם שום עסק עם אש"ף. גניח שזה פשע עצום להיות באש"ף — ודאי שיש אנשים שכלל לא היו קשורים באש"ף, שמענו על בני-ערובה, שתפסו הפלסטינים, ולכן, כך טענו, נאלצו להפציץ את שני המחנות. מה איתם, כאשר סופרים את נפגעי לבנון?

זהו יחס עיקבי לספור רק לבנונים וישראלים? אין לי הוכחות, אך אני משוכנע שהמגמה היא עיקבית ומודעת. שלא להתייחס אל הפלסטינים כאל בני-אדם.

מה דעתך עקב אש"ף? האש"ף הוא אירגון גג של כל האירגונים הפלסטיניים, ואנחנו הרי זוכרים מאירגוני

בהתנארותו של שרון כי תיכנן את המיבצע מהרגע שבו נכנס לחפקידו, אין גרם אחד של מוסריות

המחתרת בארץ איזה התרוצצויות של דיעות ואיזה השקפות שונות היו בין לח"י ואצ"ל, בין הגנה ופלמ"ח. אי אפשר לדבר על האירגון כמו על פרט, זה כאילו דיברת על האמריקאים כמו על פרט — באמריקה יש מיליוני אנשים, לכן ההכלות על אש"ף הן חסרות-ישחר.

באש"ף יש מתונים ויש קיצונים, יש המוכנים להיפגש עם ישראלים מסוגו של עורך העולם הזה ויש כאלה המוכנים להיפגש עם אנשי המימסד.

וככל זאת, יש דבר אחד הי משותף לכל הגופים באש"ף — האמנה הפלסטינית.

באמנה זו יש, אמנם, דברים בלתי נסבלים, אך אפשר להבין מדבריהם של אנשים המזוהים עם אש"ף, כי בבוא של המשא-ומתן, כל האמנה תלך למקומות שמצעים ואידיאולוגיות עתיקות-יומין הול-כים.

באמנה הפלסטינית יש סעיף שאינו מכיר בקיומו של עם ישראלי.

זה סימטרי לעמדה הישראלית הרווחת, שאין עם פלסטיני. אני בעד סילוק הסעיפים הסימטריים האלה מהעמדות של שני ה-צדדים.

לדעתך, כאשר יוצאים מיחמה, צריך קונסנזוס?

כאשר מדינה עושה מעשה, שמוותר לה לעשות על פי חוקי-המדינה, אך הוא דראסטי ועולה בחייהם של מאות אזרחים או עולה בחייהם של מאות ואלפי אנשים שאינם אזרחים, היא צריכה להיות בטוחה

מה שמקומם אותי, הוא שהיה כל הזמן שבעולם כדי לסכל את התוכנית, עובדה שהיו אנשים החושבים כמוני. יש שמר-עות — ואני לא אחראי להן — שמעתי שמועות על איומי התפטרות בדרגים הכי בכירים בחיל-אוויר.

האינך סבור שזה אד-אנושי דרוש מחייל שיוסרב פקודה כשהדבר תלוי בחייו שלו?

שוב, אני מכניס את עצמי לנועלי החיילים בסערת-הקרב. מה שמקומם אותי זו הנכונות להשלים עם תיכנון של פגיעה בחפים מפשע.

קיים, לדעתך, טוהר-הנשק?

לא. הנשק אינו טהור ואינו טמא. תלוי בכוננות ובמעשים, שבהם משתמשים ב"מכשיר. אפשר להשתמש במכשיר להגנה עצמית, ואז זה בסדר גמור; אפשר גם להשתמש בו להשמדת-עם — תלוי מה עושים ואיך משתמשים בנשק.

דיבורים על טוהר-הנשק, כאשר הצנחנים נמצאים בתוך עיר צפופת-אוכלוסין ומש-תולים לפגוע רק באוייב ולא בילדים ובנשים, עוד איכשהו נסבלים. אבל כאשר מדובר בתותחנים ובחיל-אוויר, שכל פגיו-עותיהם מדוייקות — היכן טוהר-הנשק?

אי-אפשר להתחמק בטענה: לא ראינו, לא שמענו ולא ידענו. לפני כשנה, כאשר חיל-האוויר הפציץ באיזור ביירות, כתבתני בצורה שקולה, שקטה, מבוקרת ונומקת, מדוע דבר כזה אסור בתחילת האיסור, ומדוע הוא בלתי-מוסרי. אנשים דיברו על המעשה בצורה נרגשת. זה לא מספיק, לכן פירסמתי בגליון ראש-השנה של הארץ, בלי לתקוף איש, אלא רק הסברתי מדוע מעשים כאלה פסולים. אלה מעשים בלתי-מוסריים, והסברנו אלף פעמים למה. גניח שהיה בצידון רובע יהודי, האם היינו מפציצים את הרובע היהודי, אפילו אם הפלסטינים היו מפגיזים את חיילנו? מי שיומר שכן, לא אאמין לו, מי שיומר לי לא, אני אאמין לו, וגם אומר לו שזה בדיוק מה שהופק את העסק בלתי-מוסרי. אם צה"ל היה מוצא פיתרון כאשר היה מדובר ברובע יהודי, הוא חייב למצוא את אותו הפיתרון לרובע לבנוני — ולא איכפת לי, אגב, אם הוא מוסלמי או נוצרי.

אינו גווייסת למזואים, האם בי נסרבות כאלה היות מסרב להי-לחם?

לא. הייתי הולך למילחמה. המילחמות שאנו נלחמים בהם הן תערובת טראגית של הגנה עצמית מוצדקת ותוקפנות בלתי-מוצדקת. אצל הפלסטינים קיימת אותה תערובת טראגית של הגנה עצמית מוצדקת ותוקפנות בלתי-מוצדקת. לפגוע בשגריר בלונדון זה פשע, ולהפגין את ביירות זה פשע, להפגין את יישובי-הגליל בגלל ההפגזה על ביירות זה פשע, ומיבצע שלום-הגליל, בגלל ההפגזה על יישובי-הגליל אינו מוצדק, יש פה אלמנט של הגנה עצמית, ולכן לא הייתי מסרב להילחם.

מה דעתך על ביטויים שחדרו בזמן האחרון לשפה העברית, כמו "ביעור קיני מחבלים", או "חיות דורגוליות"?

בלתי-נסבל. אלה סממנים של המישטרים הגרועים ביותר — ואני לא רוצה להגיד כמו להוביץ, שאלה סממנים של מישר נאצי, כי המילה נאצי היא טעונית; כשאתה אומר נאצי, מפטיקים להקשיב.

חיה דורגולית" או "ביעור קינים" אלה מונחים שלא משתמשים בהם לגבי בני-אדם, אלא לגבי בעלי-חיים, וזהו שיטה קלאסית. היתה תקופה ארוכה שהספרדים והפורטוגלים, שהגיעו לאמריקה, לא התי-ייחסו אל האינדיאנים כאל בני-אדם, והיה צריך אגירת-רועים מיוחדת של האפיוור כדי שיכירו בהם כבני-אדם.

כשקוראים לפלסטינים חיה דורגולית, באים להכניס לנו לראש שהם אינם בני-אדם, ואם כן אינם בני-אדם, אין להתייחס אליהם כאל בני-אדם. ודאי שחלקם של הפלסטינים עושים מעשים בלתי-נסבלים ומעשי-פשע מזוייעים, כמו במקרה של אוטובוס-הדמים בכביש-החוף, אך אין זה מוציא אותם מקבוצת בני-אדם, ובוודאי שאין זה מוציא את כלל הפלסטינים מקבוצת בני-אדם.

כשקוראים לפלסטינים חיה דורגולית, באים להכניס לנו לראש שהם אינם בני-אדם, ואם כן אינם בני-אדם, אין להתייחס אליהם כאל בני-אדם. ודאי שחלקם של הפלסטינים עושים מעשים בלתי-נסבלים ומעשי-פשע מזוייעים, כמו במקרה של אוטובוס-הדמים בכביש-החוף, אך אין זה מוציא אותם מקבוצת בני-אדם, ובוודאי שאין זה מוציא את כלל הפלסטינים מקבוצת בני-אדם.

כשקוראים לפלסטינים חיה דורגולית, באים להכניס לנו לראש שהם אינם בני-אדם, ואם כן אינם בני-אדם, אין להתייחס אליהם כאל בני-אדם. ודאי שחלקם של הפלסטינים עושים מעשים בלתי-נסבלים ומעשי-פשע מזוייעים, כמו במקרה של אוטובוס-הדמים בכביש-החוף, אך אין זה מוציא אותם מקבוצת בני-אדם, ובוודאי שאין זה מוציא את כלל הפלסטינים מקבוצת בני-אדם.

לסכל מיבצע בלתי מוסרי, וזהו הסטה להסתכל כאילו הכל נעשה בסערת-המל-חמה. אין זה נכון!

בניין הרוס בצידון, בשבילי אין מקומות קדושים הראויים שיישפך עליהם דם!

בני-אדם לא מחוייבים להמשיך ולקיים מה שאומרים להם בשלבי התיכנון, ואי-גם חייבים לחכות לסערת-הקרב כדי

אני שומר חוקי כשרות ושבת, ואני לא רוצה שיקראו לי דתי, מכיוון שיש לזה זנב חברתי אידיאולוגי תיאולוגי, שאיני מקבל נוצה ממנו

יש שתי סיוואציות. האחת — אם הם יורים עלי וגורמים סכנה לאזרחי ארצי, והשניה — אם מדובר על צידון או על ביירות. הרי צידון וביירות אינם מקר-מות שניתן להפציץ מהן את ישראל, לכן אני לא אהיה בצידון ובביירות, וממ-י לא אם לא אהיה שם, לא יירו בי.

המצב שונה כאשר מדובר בלחימה מבית-לבית, כאשר יורים מקרוב, וניתן לראות בכמה אנשים מדובר. אם למשל יורה תותח, שמסביבו יש חמישה אנשים, התותח יורה ומסכן חיי מאות אנשים — אז יש הצדקה להוריד את התותח.

גניח שאני גמצא במכונת, היורדת במידרון, ואיבדה בלמים. אני חייב לע-ב